

SECRETARIAT DE LES INSTITUCIONS ESCOLARS
DE L'ESCOLA PIA DE CATALUNYA

Número 18 - segona època - Març 1999

PAPIERS

del secretariat

Racó i racons. Projecte i projectes

Un bon projecte: crear un racó acollidor.

Una curiositat lingüísticosemàntica neix en observar els mots *racó* i *projecte*. Un tram de connotacions visuals, fòniques i significatives esclaten en la ment.

La paraula *racó* és curta –quatre grafies– en canvi, el mot *projecte* és molt més llarg ja que en té vuit, de grafies. I mentre pensar en el racó provoca un trasllat immediat a una de les quatre cantonades d'una habitació que mena, sens dubte, a la concentració en un afer: un raconet per estar tranquil, un racó per parlar, un racó acollidor... el projecte ens situa en la idea de longitud, de llargada que convida a una aventura oberta, plena de riscos, a cavall de l'avançar i del retrocedir i en el dubte constant del no saber on s'és.

El racó és puntual i aïllat. El projecte en té molts de racons: *un racó en la ment*, per saber on es va, i *un en l'altre*, per contrastar; *un en l'espai* i *un en la recerca*. *Un en l'opcionalitat*, per triar i *un en la tria*, per discernir. *Un en la crítica*, per mesurar l'esforç, i *un en la distància*, per ser objectiu. *Un racó en el grup*, per po-

der cooperar i *un en els ulls*, per gaudir. *Un en la confiança*, per arribar al final i *un en la voluntat*, per poder seguir. *Un racó a l'escola* per poder aprendre i *un en la família* per estimar.

El racó i el projecte no deixen de ser eines i estratègies que, dominant-ne la tècnica, condueixen a una manera d'ensenyar i d'aprendre, de fer i de desfer. I, si en fem la descoberta i com a educadors ens ho creiem, a l'escola estem contribuint a construir el que tantes i tantes vegades diem que volem: fer homes i dones conscients i crítics, capaços de triar i de desenvolupar, d'avançar i de saber viure.

Ara, amb l'Assemblea, podem ser protagonistes del projecte en el qual participem com a educadors, com a pares i mares, com a persones, com a ciutadans.

Fem créixer entre tots un projecte de futur!

parlem de:

- 2 Entrevista.**
Montse Valentí
- 3 Qualsevol moment és bo per aprendre.**
Eulàlia París
- 4 Passa-t'ho bé.**
Mercè Terricabras
- 5 Recursos, estratègies i metodologies.**
Mestres de Parvulari
A. Vila - J. Cabanes/
A. Rubio - M. Trenchs
- 9 Projectes per als equips docents.**
Maria Sarrau

Pràctiques pedagògiques i maneres de treballar

Parlem amb Montse Valentí.

Montse Valentí és mestra d'Ensenyament Primari, diplomada en Ciències i llicenciada en Psicologia.

Professora Associada al Departament de Pedagogia, de la Universitat de Girona. Actualment fa de tutora de P-4, al CEIP «Annexa Joan Puigbert» de Girona.

Què és treballar racons i projectes?

El racó és un espai dins o fora de l'aula on l'infant pot accedir-hi sol, en parella o en grup, aprofundint el seu aprenentatge o compartint jocs o propostes vàries. La finalitat és que els infants progressin atenent el seu ritme individual dins el col·lectiu. El projecte és una pràctica pedagògica, una manera de treballar, que gira envers un tema escollit o consensuat amb els nens i els professors que permet tractar els continguts d'una manera global i motivadora, que fa possible iniciar-se en "l'aprendre a aprendre" i trobant gust i significat en allò que es fa. La finalitat és diversa: motivar l'interès per al treball, activar els coneixements que ja tenen en relació amb el tema, relacionar els continguts, saber buscar la informació, ordenar-la i processar-la, interaccionar amb els altres companys, saber-ho aplicar fora de les parets de l'aula, aconseguir l'autonomia necessària, i no oblidar que l'opinió de tots és molt important.

Tot són avantatges?

Les finalitats ben aconseguides ens donen uns resultats òptims en l'educació integral dels alumnes, que esdevenen actius, crítics i solidaris. Si hem de parlar d'inconvenients diria que són en la necessitat de trobar l'espai adient i una bona organització i planificació. I, també, en observar que els interessos dels infants no sempre estan d'acord amb el que els adults volen.

Quines condicions són necessàries?

Jo crec que es necessita molt d'entusiasme, engrescament i creure, realment, en allò

que un fa per poder contagiar els qui l'envolten i, alhora, obtenir l'empatia necessària amb l'alumne que es té al davant.

Els racons i els projectes són a prop dels tallers?

Penso que els tallers solen desenvolupar-se amb un grup d'alumnes guiats per un adult a fi d'aconseguir uns resultats una mica acotats, segons el taller. Però el nom no fa la cosa. Tot depèn de la persona que el dirigeix, de la metodologia i dels resultats que vol obtenir.

Aquestes metodologies i/o estratègies són possibles a secundària i a batxillerat?

Sí, i això és el que ens diu l'ESO que, sobretot, demana un canvi de mentalitat del professorat, que haurà de tenir una bona formació i uns mitjans mínims per tirar endavant el projecte. No cal deixar-se emmirallar per fites inaccessibles, degut a *models* supèrflues. Cal desenvolupar alumnes estratègies que sàpiguen optar pel camí més adient en cada moment de la seva vida.

De què en depèn l'èxit?

L'èxit esdevindrà quan un creu, fa i defensa el que realment sent per aconseguir els objectius essencials de l'ESO. Per tant, l'èxit o el fracàs no dependrà tant dels "mitjans", que són importants, com del desenvolupament i de l'aplicació que cadascú faci de la metodologia, conseqüència de la pròpia manera d'entendre la dualitat *ensenyar-aprendre*.

Els alumnes surten ben preparats i amb prou coneixements?

Més que ben preparats, han d'estar formats per saber trobar la informació necessària en tots aquells temes o conflictes que els puguin sorgir o que hagin d'afrontar.

Qualsevol moment és bo, per aprendre

escola pia

Instruments al servei de l'educació.

Quin deu ser el millor moment per aprendre una determinada cosa, sigui contingut, comportament o actitud?

La resposta que d'immediat se m'acut és que qualsevol moment és bo per iniciar un aprenentatge. Dir: «això ja ho hauríeu de saber» és, permeteu-me, eximir-se d'una responsabilitat que és, només, de qui en veu la mancança. Si es veu i es deixa passar, la roda de greuges mai no s'acaba. És obligació immediata de cadascú enfilar l'agulla i posar-se a teixir allà on cal. Com més aviat fem, a banda d'actuar amb absoluta coherència, més aviat tindrem tots els fils més tramats.

Treballar a través de *racons* i de *projectes* són estratègies que, si bé diferents en elles mateixes, són absolutament complementàries i una no renyeix amb l'altra, ans al contrari; treballar amb una, d'immediat necessita de l'altra. En aquest cas per la riquesa de possibilitats i per la coherència educativa i pedagògica. La decisió en l'aplicació depèn, en últim terme, del que cada equip docent es plantegi o es vulgui plantejar.

El *projecte* parteix d'una motivació inicial. S'inicia el procés fent un primer assaig de tolerància i de democràcia. Què passa si no es tria la meua proposta? Jo vull treballar les màquines i ells els ocells! Posar-se d'acord, tot un repte i quin joc pedagògic que ha de dur a terme l'educador! Deu ser menys complex dir «demà, tots estudiarem els mamífers», però és molt més gran la riquesa d'actituds, de valors i d'iniciatives quan es pot combinar amb «què volem estudiar?» Incorporar el programa de coneixements en aquest procés metodològic és tot un altre repte per a l'educador –no parlem de tutor ni de professor de matèria– simplement de persona que empeny, que orienta o reorienta el treball, que suggereix i que proposa.

Possibilitar que els alumnes discuteixin entre ells, es preguntin i planifiquin junts deu afavorir un bon gruix de coses. L'ob-

jectiu és ben clar. Els alumnes han d'assolir els objectius proposats, han de cenyir-se a unes pautes donades, han de respectar uns hàbits de convivència i de treball. Han d'aprendre la metodologia i la tècnica. Tots els alumnes? Ben cert! Tot i la gran diversitat que sabem que hi ha en ritmes, en hàbits, en interessos, en matisos, en estratègies i en tantes i tantes altres coses. Cal voler posar l'alumnat en una situació estratègica diferent. Com els ensenyarem a resoldre un conflicte si mai no en tenen cap? i a controlar el to de veu, si mai no l'han de controlar? Com els ensenyarem una metodologia, si mai no la utilitzen? Exigir sense possibilitar l'aprenentatge deu ser exigir molt. I sempre treballar així?

MOTIVACIÓ, SELECCIÓ, CATEGORITZACIÓ, PLANIFICACIÓ, ORGANITZACIÓ, INVESTIGACIÓ, MÈTODE, RIGOR I SÍNTESI SÓN ELEMENTS ABSOLUTAMENT IMPRESCINDIBLES AL COSTAT DE COOPERAR, TOLERAR, EXPLICAR, OPINAR, DISCREPAR, REPRESENTAR I REALITZAR.

Què s'ha de fer amb els nois i noies més grans? Bé han d'estudiar, memoritzar, sintetitzar, exposar. Que sàpiguen escoltar una conferència i agafar uns apunts. I tant que n'és de bo! I que sàpiguen anar a la biblioteca? i... Bé han de planificar i organitzar-se en l'espai i en el temps, i complementar el seu treball amb el del grup, i ajudar aquell que no en sap tant, i tolerar que l'altre no trobi el que vol.

Uns nens que de ben petits assagen, a través dels racons i dels projectes, de manera progressiva, i pautaada per un educador que guia, que provoca, que qüestiona, que col·labora i que ajuda, tots aquests aspectes que -amb llenguatge de reforma- són els conceptes, els procediments, les actituds, els valors i les normes ¿voleu dir que no estaran absolutament entrenats per escoltar una classe magistral i per fer un bon treball d'investigació?

Eulàlia París - Equip de Gestió

Déu ens mira i somriu

És en el nostre fer de cada dia.

El llenguatge planer és, potser, més clar que els grans discursos. Veiem-ne una mostra en aquest flash que fa Anthony de Mello.

La mare: “Ja sabies que Déu hi era present quan has agafat la galeta de la cuina?”

El nen: “Sí.”

“I sabies que et veia?”

“Sí.”

“I què creus que t'estava dient, Déu?”

Em deia: “No estàs pas sol, som dos. De manera que agafa'n dues, de galetes.”

Anthony de Mello.

La pregària de la granota 2. Ed. Claret

Passa-t'ho bé llegint

Club de lectors.

Promoure l'engrescament lector és un dels objectius que el departament de llengua de la nostra escola té per a la secundària. Engrescament que pot avançar, també, per camins de llibertat. Amb la idea de la lectura lliure, hem iniciat, fa dos mesos, unes trobades en hores extraescolars constituint el Club de Lectors, per als nois i noies de segon i de tercer.

Les paraules claus que defineixen el nostre Club de Lectors són: “passat'ho bé llegint i comparteix aquesta alegria amb amics, pares i mestres”. Som molts als qui ens agrada de llegir i si, lliurement, volem compartir amb els altres el gust per la lectura, ja tenim un club. Us ho explicarem. Un dia, algú... pare, mare, professor, germà, avi... ens presenta un llibre. Un llibre que ens pugui agradar. Ens posa el pastís a la boca i en una trobada conjunta ens en-

comanem les ganes de llegir aquell llibre. Ens donem un temps i, després, decidim una manera de posar-lo en comú. Aquesta vegada ha estat en forma de sopar literari. La vetllada ha consistit en una estona de parlar del llibre posant-nos en la pell d'algun dels personatges. Un bon diàleg entre els pares, els fills i els mestres ha presidit aquest acte conjunt entremig d'un bon pa amb tomàquet i embotits. Hem acabat aquest primer sopar presentant el proper llibre i donant a cadascú un carnet de soci del club de lectors, dissenyat pels propis nois i noies, que esdevé un símbol d'unió i que, alhora, és una proposta de futur. Entre tots hem preparat que l'autor del llibre ens vingui a visitar a l'escola el proper mes d'abril. És una bona oportunitat de motivar la lectura.

Teresa Terricabras - Escola Pia de Caldes

Recursos, estratègies i metodologies

racons i projectes

Obrim el ventall de possibilitats.

JOCS DE MATEMÀTIQUES

Mestres de Parvulari - E.P. de Caldes

Fa dos anys vam iniciar a Infantil els jocs de matemàtiques. Dediquem una hora setmanal a aprendre amb jocs tradicionals per als més grans però prou interessants per a aquests petits. Vam creure oportú de posar dues persones a l'aula durant aquesta estona, per atendre millor la diversitat. Ens vam proposar com a objectius: aprendre normes, respectar-se, ajudar-se, aprendre lúdicament la numeració, reforçar els conceptes prematemàtics, reforçar els continguts del curs...

Vam comprar una sèrie de materials i vam decidir d'ampliar-los amb nous jocs construïts per nosaltres. Així vam aconseguir trencaclosques, joc de l'oca i d'altres de similars (patufet, rata, salta conill...), jocs de cartes, dòminos, jocs de sèries, memòris..., que classifiquem per nivells i grau de dificultat.

A P3 la dinàmica d'aquestes sessions és la següent: a partir dels continguts que anem treballant al llarg del trimestre, es van introduint els jocs que s'adapten a un determinat concepte i el reforcen. Així els nens, d'una manera manipulativa, entenen millor la idea i nosaltres podem atendre el ritme de cada un d'ells, ja sigui adaptant els jocs o bé donant-li més suport d'una de les mestres. El grau de dificultat d'aquests jocs va augmentant a mesura que avancen els nens. Es fa una avaluació de cada sessió mitjançant una graella que reflecteix les actituds i els progressos de cada alumne.

A P4 es comencen els racons recordant els jocs treballats a P3 i les mestres van introduint-ne de nous per parelles o petits grups de quatre nens, per tal d'explicar-los bé les normes del joc. Quan tota la classe ha fet aquest recorregut, es torna a començar la roda introduint-ne de nous. Quan ja es té una valoració més concreta de cada nen, se'ls proporciona el joc més adequat a les seves característiques. El primer trimestre és una avaluació inicial per tal de poder

seqüenciar millor els jocs en el segon i en el tercer trimestre. El sistema d'avaluació és similar al de P3 per tal de tenir una continuïtat.

A P5 comencen amb els jocs de P4 i el procés d'introducció de nous jocs és similar al de P4 però donada l'edat dels nens i el bagatge que ja porten, fa que es puguin introduir nous jocs més ràpidament perquè ja tenen interioritzades una sèrie de normes que poden extrapolar. Normalment juguen per parelles o grups de quatre i a cada trimestre es procura canviar els jocs sempre i quan cada nen hagi passat per tots i hagi assolit els objectius previstos. Cada trimestre el grau de dificultat va augmentant i a través de les graelles d'avaluació es valora a quin nivell estan, tant en conceptes com en actituds. En aquest curs és dona molta importància a l'acceptació i al respecte a les normes.

L'experiència d'aquests dos anys ha estat molt positiva perquè els nens han anat assolint els objectius proposats i al llarg del seu funcionament hem anat observant, una millor participació dels nens, acceptació de les normes i una bona predisposició a fer els jocs. Per tant, ens refermem en seguir aquesta línia de treball i la intentarem introduir en d'altres àrees.

racons i projectes

ELS TALLERS, UNA ESTRATÈGIA MÉS

Anna Vila - Escola Pia d'Olot

A la nostra escola, fa temps, que vam plan-tejar la metodologia de tallers a cada ci-cle, a fi d'aconseguir a nivell d'etapa una línia d'escola que pogués connectar tant amb l'etapa d'infantil com amb la de se-cundària.

Al cicle inicial aquesta metodologia sor-geix com una resposta a la necessitat d'a-avançar en l'aprenentatge de la llengua, aten-ent la seva funcionalitat i el seu ús, amb la pretensió que llegir i escriure sigui, no un sinònim de dificultat, bloqueig o frac-càs, sinó una satisfacció vers les tasques realitzades gràcies a la lectoescriptura. La intervenció de la mestra, en els tallers, és la d'estimular els treballs en petits grups he-terogenis per desenvolupar una tasca més individualitzada i poder atendre millor la diversitat. Es realitzen els següents tallers: confegir i lectura eficaç, paraules i exp-ressions, producció de textos, gramàtica, ca-laix de sastre, teatre i expressió oral.

Al cicle mitjà es va pretendre de crear una metodologia de treball que no significués una ruptura respecte a la dels racons i ta-llers emprats en els cicles anteriors sinó que volem que en els tallers els nens i les nenes segueixin treballant individualment,

fomentant l'autonomia, escollint les pro-poses de treball i utilitzant les estratègies assolides en els racons i, alhora, segueixin treballant a partir de les propostes dirigi-des pel mestre i consensuades en grup. Per altra banda intentem que els nens i nenes aprenguin jugant, fomentin l'autoavaluació i l'autocrítica, facin treball en grup i s'ini-ciiïn en l'opinió.

La biblioteca, les paraules i expressions, la producció de textos, la morfosintaxi, el diccionari i el laboratori són diferents ta-llers d'aplicació dels continguts de la llen-gua (reforç i/o ampliació) amb la integra-ció de noves tècniques i estratègies i que ens ajuden, alhora, a fomentar el cooperati-visme i l'atenció a la diversitat.

Al cicle superior, el desig compartit d'a-conseguir diferents objectius fa decidir-nos per aquesta metodologia. Un dels objec-tius més importants era el d'assegurar la sistematització i el treball a fons, de la pro-ducció de diferents tipologies textuais a nivell de cicle. Ens era important potenciar la relació, el coneixement i el treball conjunt entre tots els alumnes i professors d'un mateix cicle i, alhora, reduir el nom-bre d'alumnes per aula per atendre millor la diversitat. La programació d'aquests ta-llers és bianual. El primer any, es treballa la poesia, el còmic, la narració, el diàleg, la carta i la descripció; i el segon, els gè-neres periodístics: la recerca d'informació, les notícies, els reportatges, les entrevistes i la compaginació d'un diari. La realit-zació d'aquests tallers es duu a terme amb l'estreta col·laboració del tutor i la mestra de suport de cada cicle.

Una altra metodologia que s'ha consoli-dat a nivell d'escola és el treball per pro-jectes que comença a P3 i acaba a batxille-rat amb els treballs d'investigació. Cada ci-cle adapta aquesta metodologia segons les seves possibilitats. En el cicle mitjà es rea-litza dins de l'àrea de naturals i en el supe-rior en la de naturals i en la de socials.

LA RECERCA DOCUMENTAL A SECUNDÀRIA

J. Cabanes i M. A. Rubio - E.P. Ntra. Sra.

A l'escola hem vist la necessitat d'incor-porar la Recerca Documental al currícu-lum dels nostres alumnes però, la veritat és que, en un començament, no sabíem ben bé com fer-ho. Per una banda comptàvem amb l'experiència d'altres centres, però per l'altra no teníem cap referent propi. La idea ens agradava molt però érem conscients que la innovació —sobretot en pedago-gia— ha d'anar acompanyada d'un alt grau

de prudència. Vam decidir de començar experiències petites. El nostre objectiu ha estat el de poder oferir a tots els docents la possibilitat d'incorporar la Recerca Documental a les seves classes. Comptem amb el *Treball Personal Departamentalitzat*—espai d'estudi dirigit on els alumnes poden escollir la matèria que treballaran—. És així que iniciem l'experiència de fer el treball del TPD a la mediateca de l'escola amb els alumnes de tercer. Organitzem tres grups de reforç i tres més d'ampliació en cicles trimestrals. A la mediateca es fan dos treballs diferents. Calia prèviament que els alumnes es familiaritzessin amb l'espai i les possibilitats de la mediateca; per tant, un primer objectiu és orientar-los a partir de dossiers de treball per saber-se moure per la mediateca: una "Guia de Mediateca" descriu les possibilitats que ofereix l'escola, l'ús dels aparells que s'hi troben, les tècniques de documentació, la catalogació i cites bibliogràfiques i audiovisuals, acompanyat de consells metodològics que els ajudin a afrontar una recerca documental. Un segon dossier està pensat específicament per als alumnes de segon cicle d'ESO que és un recull més o menys tipificat de models de treball: reculls i fitxes bibliogràfiques, fitxes de lectura i visionat, models de ressenya, índexs i resums. Aquests dossiers volen ser uns instruments de suport general i creiem que poden ser útils a tots els alumnes independentment dels treballs a fer. En el nostre cas vam plantejar la primera recerca sobre continguts no directament curriculars però relacionats amb les matèries comunes que no es treballaven al TPD. Així, els alumnes havien d'espavilar-se a trobar informació per qualsevol mitjà sobre el qual havien escollit de treballar a partir d'una llista tancada de temes de tecnologia, ciències i socials. En un principi no comptaven amb més informació que la continguda en títols tan poc concrets com "Els USA i els drets humans" o "La reproducció assistida". Calia, doncs, que trobessin tota la informació de què fossin capaços, i que, mica en mica, anessin delimitant quin seria l'objecte d'estudi en què se centrarien. La innovació principal—que els alumnes van rebre amb molta perplexitat, per cert—era la desproporció entre l'extensa recerca que els demanàvem, que podia durar tot el trimestre, i la breu síntesi final que havia

d'ocupar un sol full. Del dossier que ens havien d'entregar, l'espai reservat "al treball" era una part molt petita. Tot i les dificultats i les llargues i repetides explicacions del mediatecari, de mica en mica, els alumnes van anar fent seu el projecte i alguns grups fins i tot van ampliar la recerca buscant en biblioteques especialitzades o en centres de recursos del barri. Algunes troballes fins i tot les hem aprofitades els tutors per plantejar alguna tutoria...

El segon trimestre, un cop assolit l'objectiu inicial d'introducció, hem plantejat una recerca diferent relacionada, en aquest cas, amb un tema concret: el crèdit de síntesi. L'ambició d'aquest projecte a 3r d'ESO va fer evident la necessitat d'un treball previ. Vam decidir de relacionar els dos projectes de manera que, en aquests moments, els alumnes d'ampliació estan preparant una sèrie de dossiers temàtics sobre els diversos aspectes del crèdit que utilitzaran tots els alumnes. És un esforç que, a més de promoure el treball cooperatiu, planteja la solidaritat pura i dura—sense cap contrapartida tangible— amb tots els companys.

Encara és massa aviat pel capítol de les conclusions. Hem anat fent cada pas amb molta calma i sobretot avaluant intensament cada proposta implementada i així

racons i projectes

anem aclarint les idees. Ara estem segurs de complir l'objectiu que ens proposàvem al començament de curs: experimentar per poder plantejar un sòlid projecte, al nostre parer, amb molt de futur.

**EL TREBALL DE RECERCA
A BATXILLERAT***Manuel Trenchs - Escola Pia de Mataró***OBJECTIUS DEL TREBALL D'INVESTIGACIÓ**

Dues raons fonamentals justifiquen l'elaboració d'un treball de recerca: per un costat, complementar la formació de l'alumne mitjançant l'aportació de continguts nous i l'aplicació d'estratègies noves i, per l'altre constatar, en un marc de treball molt específic i clarament propici, si realment s'han assolit una sèrie d'objectius del batxillerat.

En relació a noves estratègies cal tenir en compte tots els aspectes relatius a la realització d'una investigació: com organitzar-se el temps, els recursos metodològics que cal emprar, quines actituds semblen necessàries de mantenir, i com s'han de manipular els recursos obtinguts. La idea principal és que l'alumne es trobi davant d'una nova situació que li faci sentir la necessitat i la responsabilitat d'usar els recursos adquirits i de buscar i trobar solucions pròpies de reflexió, d'anàlisi i de progrés.

Pel que fa als objectius del treball, dels tretze generals que es proposen en el batxillerat, sis tenen una incidència directa: correcció en la comunicació, resoldre proclames, visió íntegra, fonts de documentació, judicis independents i organització de la feina.

METODOLOGIA

El treball d'investigació s'ha de fer durant els dos cursos de batxillerat. Nosaltres n'iniciem el procés de presentació a meitat

del primer curs (els objectius, la metodologia a seguir, l'avaluació del treball, l'elecció del tema, la possibilitat de treball en grup...). Tot això es presenta en un dossier per als alumnes que es treballa a les hores de tutoria. A final de primer tots els alumnes, obligatòriament, han seleccionat el seu àmbit de treball, possibles companys i, a més, ja coneixen el professor-tutor a qui s'han de presentar i tenir-hi, com a mínim, una primera entrevista abans de les vacances d'estiu. Això es fa així amb la finalitat que durant les últimes setmanes de curs i els mesos d'estiu, l'alumne pugui anar-se planificant les investigacions i, si cal, començar a realitzar el treball de camp. Durant el primer trimestre de segon tots els alumnes segueixen el seu treball d'investigació dins d'un bloc variable de tres hores a la setmana a l'aula, amb el corresponent professor-tutor (on la ràtio està al voltant dels 12 alumnes). Això permet que el professor-tutor conegui més directament l'evolució dels treballs, ajudi en la planificació de les investigacions, en el seguiment i en la metodologia a utilitzar i, que tant els alumnes com el professorat tinguin un fil comú de treball. La presentació del treball, per a la seva corresponent avaluació, cal fer-la abans de finals del tercer trimestre. En relació a aquest tema, tant alumnes, com professors-tutors tenen una fitxa model d'avaluació amb una sèrie d'ítems i d'objectius establerts que prèviament ja s'ha treballat. Això permet que sigui la referència prioritària tant per a l'avaluador com per a l'avaluat.

què podem llegir?

- *Hernández, F.-Ventura, M.* *L'organització del currículum per projectes de treball.* Graó. Barcelona, 1992.
- *Jaén, B.* *Elementos de una programación por proyectos.* Comunidad Educativa. Octubre 1998.
- *Jaén, M.* *El método de proyectos.* Comunidad Educativa. Octubre 1998.
- *Lasterra, J.* *Estrategias de aprendizaje.* Alhambra/Breda. Madrid 1995.
- *Molinera, C.* *La metodología de talleres.* Comunidad Educativa. Octubre 1998.
- *Noguerol, A.* *Tècniques d'aprenentatge i d'estudi.* Graó. Barcelona, 1994.
- *Novak, J.D.- Gowin, D.B.* *Aprendiendo a aprender.* Martínez Roca. Madrid.

El proper número anirà dedicat a «L'ORIENTACIÓ».

Projectes per als equips docents

per millorar

Millorem pel debat i pel contrast.

Si des dels Equips Directius sabem empènyer i potenciar projectes, aconseguim compartir el projecte d'escola amb el claustre.

A l'Escola Pia de Sabadell ja fa tres cursos que vam iniciar l'experiència de l'equip directiu matricial. Aquesta proposta va sorgir de la necessitat que manifestava l'equip directiu anterior de trobar més espais de reflexió i de dedicació a aspectes pedagògics i didàctics dels que fins aquell moment havien existit. De la proposta de coordinar aquestes accions de manera integrada a totes les etapes -E. Infantil, E. Primària, E. Secundària i Batxillerat- es crea la figura del director de projectes. Des de la seva creació el director de projectes ha dedicat bona part del seu temps a impulsar projectes específics per a la escola. Aquests, fins al moment, formen part d'un projecte global d'atenció a la diversitat al centre. L'experiència, tot i que curta, ha estat engrescadora i ha comportat un treball de reflexió del que volem fer i de com ho volem fer, per tal de millorar la nostra actuació docent. Reflexió i treball fet amb la participació i el consens dels professors. En aquest sentit, a la nostra escola ja no parlem de "els d'Educació Infantil han iniciat una experiència" sinó "a l'escola treballem en aquest projecte o en aquests projectes". Per tant, els projectes de l'escola són globals per a tots i es concreten en cada etapa segons les seves necessitats específiques. Quan treballem per projectes és fonamental :

L'avaluació feta pel professorat d'allò que fem per tal de poder avançar en el que volem aconseguir i dissenyar després un projecte d'escola.

El treball en equip i no només entès com equip de cycle o d'etapa sinó en un marc més ampli que és l'equip d'escola si el que volem és globalitzar el projecte.

El treball per projectes requereix *temps*. En aquest sentit la prudència en allò que volem engegar esdevé clau.

Un *director de projectes integrat* dins de l'equip de professors tot avaluant, projectant i, fonamentalment, facilitant i participant sempre que li sigui possible en les accions directes del projecte, conjuntament amb el professorat, veient les dificultats de la seva aplicació i col·laborant a buscar-hi solucions.

La *formació de l'equip de professors* dins de la pròpia escola. Aquest aspecte ens permet avançar no només en una formació conjunta sinó també en potenciar espais per a la reflexió. La creació de *grups de millora* que ens permetin avançar en projectes comuns i la consolidació d'*òrgans intermedis* entre la direcció i el claustre de professors.

A l'escola treballem amb *consells departamentals* (el formen coordinadors d'infantil i primària i tots els caps de departament de secundària) que ens permeten una avaluació constant dels projectes.

Els projectes han de ser de tots i, en la mesura que es pugui, implicar-hi també pares i alumnes de l'escola.

En aquest sentit ni el treball per projectes, ni la direcció de projectes tindrien sentit sense la predisposició al *canvi* i a l'*esforç* fet per l'equip de professors de la nostra escola.

Maria Sarrau - E.P. de Sabadell

SALÓ DE L'ENSENYAMENT

Del 18 al 21 de març, al recinte de la Fira de Barcelona, en els Palaus 6 i 7, se celebra el Saló de l'Ensenyament que es pot visitar des de les 10 del matí fins a les 7 de la tarda.

Enguany, com a Escola Pia hem decidit de participar-hi perquè entenem que ser-hi és una bona oportunitat per a mostrar-nos com un col·lectiu d'escoles, amb una oferta diversa, però embolcallada en un projecte comú. Participar amb un estand "ESCOLA PIA" permet donar-nos a conèixer a professionals, a pares i a joves que demanen i cerquen una informació clara i guiada per decidir sobre el seu futur professional. I en això, alguna cosa hi tenim a *dir* i a *oferir*. **Dir qui som i com som i oferir què fem i perquè.** Volem donar a conèixer que l'escola que tenim és actual i innovadora, amb esperit de servei, amb una oferta variada i amb caràcter propi. Per això és tan important el **que** puguem fer i dir i el **com** ho fem perquè tot plegat serà la imatge que el públic s'endurà de nosaltres. El Saló de l'Ensenyament és un espai obert i interactiu que en aquesta edició està dedicat als ensenyaments de Formació Professional, universitaris, d'idiomes, artístics, superiors, de postgrau, els no reglats i els serveis educatius. Un escenari per mirar, tafanejar, descobrir i trobar la informació i la formació per a esdevenir un futur professional. Us hi esperem perquè tots hi esteu convidats!

**IGUALADA
UN ESTUDI****SOBRE TEXTOS CATALANS ANTICS**

Jaume Mensa, doctor en filosofia i llicenciat en teologia, professor de l'Escola Pia d'Igualada, acaba de publicar un estudi a l'Anuari de

Textos Catalans Antics de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). El tema de la investigació fa referència a la paternitat de dos textos considerats fins ara d'Arnau de Vilanova i que en realitat són apòcrifs. En Jaume Mensa ha dedicat part de la seva tasca com a investigador a reconstruir la trajectòria del metge i teòleg Arnau de Vilanova (1240?-1311)

**IGUALADA
1R PREMI NACIONAL
DE LES NOVES MODALITATS
DE BATXILLERAT**

Jordi Camps, exalumne de l'Escola Pia d'Igualada ha estat guardonat amb el primer premi nacional de les noves modalitats de batxillerat convocat pel Ministeri d'Educació i Cultura de Madrid.

És un goig poder felicitar el jove igualadí que ha destacat pel seu nivell acadèmic a nivell de l'estat espanyol i fem extensiva la felicitació a tot l'equip docent i a la institució que l'ha format.

**SESSIÓ DE FORMACIÓ
AMB ELS SECRETARIS D'ESTUDIS**

Enquadrada en el marc d'activitats de formació de l'Equip de Gestió, el propassat dia 21 de gener se celebrà una sessió formativa amb els Secretaris d'Estudis de les nostres escoles. La trobada va servir bàsicament per a dues qüestions: primerament es va debatre un document sobre la descripció del lloc de treball de la Secretaria d'Estudis i finalment es va formar una comissió de treball, formada per dos membres de l'Equip de Gestió i quatre persones que ocupen la secretaria d'estudis en les escoles, que elaborarà i definirà una proposta sobre aquest lloc de treball.

**TROBADA
D'ANIMADORS DE LA FE**

El proper 6 de març a l'Escola Pia de Sarrià celebrarem la segona trobada d'Animadors de la Fe de les escoles. Amb una intenció formativa intercanviarem experiències de les diferents escoles i tractarem alguns aspectes de la tasca que desenvolupem.

REUNIÓ ACCIÓ SOCIAL

El passat dia 30 de gener vam assistir a l'última reunió de la comissió estatal per a l'Acció Social, celebrada al col·legi "Cristo Rey" de Saragossa. Es repassaren les accions dutes a terme en les diferents províncies de l'estat i es va avançar en la línia de crear una col·lecció de materials per aprofundir i ampliar els temes claus entorn de la sensibilitat social i del compromís dels nostres alumnes.

PREPARACIÓ DEL PRESSUPOST

Durant el passat mes de febrer s'han fet les reunions amb els directors gerents i els administradors per preparar el pressupost del curs 99-2000, on es van donar les indicacions generals per elaborar-lo durant els mesos de març i d'abril. Aquest any s'han introduït algunes millores proposades per la firma auditora que ens ha analitzat els comptes anuals i d'altres que eren necessàries per facilitar i agilitzar el procés.

COORDINADORS DE BATXILLERAT

Els coordinadors de les escoles que estan implantant aquesta etapa es van trobar el 4 de febrer per continuar amb l'estudi de l'organització dels nostres batxillerats iniciada a començament de curs. El volum diferent de les escoles fa que les solucions o les opcions siguin diferents d'una escola a l'altra, però l'estil i el rerefons pedagògic ha de ser igual. Per això aquells elements que són més nous, com el treball de recerca o les estades a les empreses, demanen un especial interès. Un altre aspecte que preocupa molt és com ajustar l'oferta de

matèries que fa l'escola a les necessitats de l'alumnat, en funció de les seves opcions futures, tant en l'àmbit universitari com en els cicles formatius. Una vegada més, un bon procés d'orientació, ja des de la primària, esdevé bàsic per encarar aquesta temàtica de forma satisfactòria.

TERRASSA

INTERCANVIS LINGÜÍSTICS

Aquest curs, tres grups d'alumnes hauran participat en intercanvis amb escoles d'altres països. Un grupet d'alumnes de 5è i 6è de primària anirà a Atlanta en torna-visita d'uns alumnes americans que el curs passat vam acollir a Terrassa. Per altra banda, quaranta alumnes de 3r i 4t d'ESO marxaran quinze dies a Sassenage, una localitat al costat de Grenoble, en una de les accions inscrites en el programa Lingua d'aquest any. La nostra estada a França serà la primera quinzena de març i la vinguda dels francesos serà la primera de maig. Finalment, durant el primer trimestre, també un grup d'alumnes de batxillerat va ser a Escòcia, acollits per una escola visitada en altres ocasions.

L'ASSEMBLEA ARRIBA AL MOMENT CENTRAL

Després de realitzar les accions prèvies a l'Assemblea, arriba l'hora de la síntesi i del llançament de les noves polítiques globals.

■ **Cada escola** porta a l'Assemblea una visió de la seva realitat: fortaleces, mancances, innovacions, reptes, assoliments, aspectes pendents, ... En l'elaboració d'aquest treball hi han participat tots els docents, i també pares i alumnes hi han fet aportacions. Els equips directius han recollit totes les formulacions i han establert les propostes per fer avançar l'escola, els propers anys, en la línia que assenyalen els treballs anteriors.

■ Ara és el moment de la **sinèrgia col·lectiva**. La pregunta clau que es formula als membres de l'Assemblea és: *quines grans polítiques hem d'impulsar per tal que cada escola avanci d'acord amb les seves necessitats i entre tots puguem fer-ho més possible?*

■ **Els participants en l'Assemblea** han de valorar la situació global de les escoles, a partir de diferents fonts d'informació, i han de conèixer les propostes i necessitats de les institucions escolars. Òbviament, no entraran en situacions particulars sinó que posaran la seva visió al servei de la globalitat. Per això, l'Assemblea haurà d'optar per les polítiques més adients a la nostra realitat i per uns objectius associats a cada política.

Quan parlem d'una política entenem una línia determinada, però general, que relliga tot d'actuacions i assenyala l'orientació que cal donar a l'impuls que posa en funcionament noves energies per assolir la missió educativa que tenim encomanada. Els objectius, per la seva banda, són fites concretes i definides, susceptibles de ser quantificades, que s'han d'assolir en un temps determinat i han de ser avaluables; a més, han de tenir clara traducció pedagògica.

■ **L'Assemblea** hauria d'aprovar les dues o tres polítiques generals del proper quadrienni; cada escola podrà proposar-se'n alguna altra. Es treballarà prioritzant i cercant el més idoni. També determinarà, en cada política, uns pocs objectius comuns, que totes les escoles hauran d'acomplir i cada escola se'n podrà afegir d'altres.

Tots haurem d'estar atents perquè l'aterratge a cada escola i el posterior desenvolupament que se'n faci serà bàsic per avançar d'acord amb l'esperit dels treballs fets.

Preneu part en l'Assemblea a més dels directors i representants de docents, pares i alumnes de secundària, alguns no docents, en representació d'aquest col·lectiu, i d'altres persones, en funció de les tasques que realitzen.

Projectar des d'un racó: del micromón a l'esclat

El to i el so.

L'escola clàssica, la del model únic, transmissiu i selectiu, ha basat la seva força en el rigor i l'acumulació. "Toca perquè toca, i és pel teu bé", sent l'alumne i l'alumna una i altra vegada del docent. El projecte ho és tot perquè el model imposa els previs, els referents i les opcions possibles. L'escola d'avui, amb finalitats integradores, constructivista i atenta a les diversitats, s'ha quedat sense models únics: ha de promoure diferents tipus d'aprenentatges amb diferents tècniques. Aquesta és la seva gran riquesa. Però aquesta és la creu del docent que no pot, no vol o no sap com canviar la seva mentalitat. Hem passat del gregorià a la polifonia (i quin drama si és dodecafònica i aritmica!).

I si creguéssim més en la capacitat d'aprenentatge actiu de l'alumnat? Certament, nosaltres deixaríem de fer discurs (quina sort, tio/paia, dirà l'alumnat!). Aleshores, ens pot ser útil la tècnica del zoom.

Comencem per les coses petites, si voleu pas a pas i guiades; a poc a poc fem que la canalla o els més grans elaborin el seu propi projecte de treball (segur que millor que el nostre, per a ells). Nosaltres guiem, orientem, intervenim quan cal, amb qui cal; obrim el panorama.

O bé projectem, talment com qui fa aparèixer una imatge a la pantalla, i cadascú capta matisos diferents, que tenen en comú un ample marc. Ara podem focalitzar aspectes concrets, amb la seva motivació.

Però hi ha més: el to, l'estil, la finalitat

darrera: ajudem a créixer? A desenvolupar? A anar a més?

I, encara, aquell racó o aquell projecte, és la meua obra, la meua opció o al meua dèria; o bé és el que construït entre tots, en l'equip docent? Dit altrament, apilem elements dispersos o sumem com si féssim un puzzle?

I l'Assemblea, què hi diu de tot això?

Zum-Zum

JORNADA PEDAGÒGICA

Una cultura del comportament cívic

17 d'abril de 1999, a Igualada

agenda

MARÇ

- 1 • CEP-2, de 4 a 6 de la tarda.
- 6 • Trobada Animadors de la Fe, de 10 a 1.
- 11 • CEP-1, de 4 a 6 de la tarda.
- 12-13 • III ASSEMBLEA DEL SECRETARIAT DE LES INSTITUCIONS ESCOLARS. A Caldes de Montbui (edifici de secundària).
- 15 • CEP-2, de 4 a 6 de la tarda.
- 18 • Reunió de coordinadors de formació ocupacional i borsa de treball, de 4 a 6 de la tarda.
- 18-21 • Saló de l'Ensenyament, amb un estand de l'Escola Pia.
- 23 • Presentació de recursos de suport d'àrees. Projecte «Filosofia 3-18», de 4 a 2/4 de 7 tarda.
- 25 • CEP-1, de 4 a 6.
 - Reunió de responsables d'orientació professional, de 4 a 6 de la tarda.

ABRIL

- 1-3 • Pasqua Jove
- 8 • CEP-1 de 4 a 6 tarda.
- 12 • Reunió responsables voluntariat de 4 a 6 tarda. (Pendent de confirmació)
- 15 • Reunió responsables PGS, de 4 a 6 tarda.
- 17 • Jornada Pedagògica a Igualada
- 19 • CEP-2 de 4 a 6 tarda.
- 20 • Presentació recursos suport àrees de 4 a 2/4 de 7 tarda.

Si no es diu altrament, les activitats col·lectives es realitzaran als locals de l'Equip de Gestió.

La revista Papers és una publicació del
**SECRETARIAT DE
LES INSTITUCIONS ESCOLARS DE
L'ESCOLA PIA DE CATALUNYA**

Ronda de Sant Pau, 80 2n - 08001 BARCELONA
Tel.: 93 441 00 04 - Fax: 93 441 02 87
e-mail: escolapia@epcat.net - http://www.epcat.net

Consell de redacció:
Jordi Cadevall, Xavier Gilabert,
Carme Guàrdia, Miquel Mateo i Eulàlia París.

Maquetació:
Carme Roig.

Coordinació:
Eulàlia París

e-mail **PAPERS**: eparis@epcat.net

